

Rapor

Tarih: 28 Şubat 2013, Perşembe (Rev. 3)
Kimden: M.Tınaz Titiz – Dr. Necati Saygılı
Kim(ler)e: Beyaz Nokta Soruları (BNS) Katılımcıları
cc (Dağıtım listesi uyarınca)
Konusu: 16 Şubat 2013 BNS sonuç raporu

Özet

Toplumun rekabet gücünün gelişmişliği, sorunlarını kendisi çözebilen; onları başkasının sorunu haline getirmeyen; kendi ayakları üzerinde durabilen, nitelik değerleri yüksek bireylerden oluşmasına bağlıdır. Bu nitelik değerlerini kazandıracak temel koşul ise, sorgulayıcı ve yaratıcı düşünce biçimine sahip olabilmektir.

Sorgulayıcı ve yaratıcı düşüncenin kazandırılacağı en uygun ortamın eğitim süreçleri olduğu; okutulan bütün derslerde bu düşünce biçimini geliştirecek her vesileye başvurulmasının gerektiği izah gerektirmeyecek kadar açıktır.

Bu cümleden olmak üzere, okutulmakta olan Teknoloji ve Tasarım Dersinin temelinde "*sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme biçimi*"nin yatıyor olması ve o dersi gören öğrencilerin ortaya koydukları yaratıcılık örnekleri¹ bunun, diğer derslerin bünyelerine emdirilmesinin hem sağlayacağı kazanımlara işaret ediyor; hem de imkansız olmadığını gösteriyor.

Ancak bunun mümkün olamayacağı şeklindeki sorgulanmamış "*yerleşik yargı kalıpları engeli*" nedeniyle bu aşamaya henüz geçilemediği biliniyor. Beyaz Nokta hareketi öncülüğünde; bu yargı kalıplarının sorgulanması ve onları aşmanın yollarını belirlemek ve ilgililerin istifadesine açmak amacıyla bir seri "ortak akıl çalışması" yapılmaktadır.

Bu kapsamda yapılan ve ayrıntıları Rapor metninde verilen son çalışmada, katılımcıların belirlediği 276 yargı kalıbı arasından "**Amaç haline gelmiş bir sınav sistemi, sorgulamanın ve yaratıcılığın önünde en önemli engeldir**" kalıbı seçilerek sorgulanması (yerindeliği) yapılmıştır. Sorgulayıcı ve yaratıcı düşüncenin diğer derslerin bünyesine kazandırılmasının önünde bu kalıbın aşılabilir bir engel teşkil etmediğine dair görüşler yol ve yöntem önerileriyle birlikte ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Eğitimciler, veliler, öğrenciler ve eğitimle herhangi bir düzeyde ilgili kişilerden oluşan ve bir dizi şekilde tasarlanan ortak çalışmasının bu ikincisinin adımları ve her adımda varılan sonuçlar aşağıdaki bölümlerde açıklanmış, dikkat çekilmesi istenilen noktalar renklendirme, kutu içine alma vb yollarla vurgulanmıştır.

Bütün bunların ötesinde bir vurgulama gerekirse, sorgulama ve yaratıcılık konusu, tüm dersler açısından değerlendirildiğinde şu birkaç nokta öne çıkmaktadır:

¹ <http://egitim.tpe.gov.tr/egitim/dosyalar/sdz2012-kitap.pdf> – 2012
http://egitim.tpe.gov.tr/egitim/dosyalar/SDZ_20112.pdf - 2011
http://www.turkpatent.gov.tr/dosyalar/yayinlar/bilgikitapcıkları/SDZ_kitap.rar - 2010

- (1) Amaç haline gelmiş bir sınav sistemi, sorgulamanın ve yaratıcılığın önünde en önemli engeldir.
- (2) Her türlü sınavda (ev ve dönem sınavları dahil) sorulan soruların en azından bir bölümü, sınanan konunun anlaşılıp anlaşılmadığını değerlendirmeye yarayabilecek *soru üretilmesinin istenilmesi* şeklinde olmalı. Bu tür bir sınav, hiçbir yönetmeliğin değişmesine ya da kimseden izin alınmasına ihtiyaç göstermez. Tek öğretmenler tarafından kolayca uygulanabilir. Soru sormanın öneminin anlaşılması ve soru sorma becerisinin kazanılmış olması yeterlidir.
- (3) Ezberlenmesi(!) istenilen ve değişmez olduğu varsayılan bilgilerde (fizik ve matematik kuralları gibi) dahi, “*eğer ...ise ...dir*” yöntemiyle, yaratıcılık özendirilebilir. (Bkz. http://tinaztitiz.com/wp-content/uploads/2012/05/eger_ise.ppt sunumu slide 5....9)
- (4) Eğitim sistemini sınav odaklı hale getiren en önemli neden, sistemin ideoloji yönelimli oluşu, dolayısıyla doğru bir amaca sahip olamayışıdır. Hangi ideolojiye yönelik olduğu, içinde bulunulan zamana göre değişse de, hemen daima bir siyasi ideolojiyi misyon alagelmıştır.
- (5) Bu eğilimin terkedilmesi ve yerine, yandaki kutu içine alınan basit amacın edinilmesi, kabul edilebilir bir süre içinde sistemin kendini onarmasını sağlayabilir.
- (6) Ortak akıl çalışmalarının her birinin sonunda katılımcılardan beklenen, varılan sonuçların –her katılımcının kendi görev kapasitesinin sınırları içinde- uygulanmasından ibarettir. Sadece yakınmak ve sistemden şikayet etmenin alternatifi budur.

Amaçsızlığı aşabilmek için!

a) **Nereye ulaşmak için** (vizyon)?

İçinde bulunulabilecek her çevre -fiziki, doğal, toplumsal vd- içinde:

- Bu çevrelere kendi uyumunu sağlayıp korumak ve
- O çevrelerin gelişimine katkıda bulunmak için.

b) **Hangi temel niyeti gözeterek** (misyon)?

Kişinin, imkânlarını, kısıtlarını ve bu çerçevedeki ihtiyaçlarını kendinin belirleyip giderebilmesine yardımcı olarak.

c) **Hangi değeri koruyarak?**

Tüm doğruları sorgulayabilecek bir zihinsel duruluk ve esneklik kazanarak.

A. Çalışmanın amacı

41 katılımcının katkılarıyla şu soruya cevap arandı:

Teknoloji ve Tasarım dersinin temelinde, "sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme biçimi" yatıyor.

Bu, diğer derslerin de -tarih, fizik, edebiyat vd- dokuları içinde yer alabilseydi, tüm dersler hem daha zevkli, hem de daha akılda kalıcı olurdu. Ama bunun önünde bazı engeller olmalıdır –ki bu nedenle dersler hem akılda kalmıyor hem de pek zevkli olmuyor-. Bu açıklamaların ışığı altında:

- Bu engel(ler) içinde sizce en önemli ve geçen defa seçilmiş olan dışındaki engel hangisidir? (8 Aralık 2012 toplantısında belirlenen engel: "Yaratıcılık ve sorgulama her derse uygulanamaz" düşünsel kalıbtı!)
- Bu engeli ortadan kaldırabilmek için sorulması gereken yol açıcı 4 soru neler olabilir?
- Engeli ortadan kaldırabilecek 4 cevap nelerdir?

B. (Soru a) için cevap üretimi süreci.

Bu amaçla, 165'l 8 Aralık 2012'de, 111'l ise 16 Ocak 2013'teki beyin fırtınalarında toplam 276 fikir üretilmiştir. Katılımcılar, bu fikirler içinden oylama yoluyla şu engeli seçmişlerdir:

Amaç haline gelmiş bir sınav sistemi, sorgulamanın ve yaratıcılığın önünde en önemli engeldir.

Moderatör Katkısı: Her iki beyin fırtınasında üretilmiş 276 engel adayı içinde şunlar da dikkate alınabilirdi:

- Ideolojik eğitim,
- Yaşam bütünlüklerinin parçalanıp, birbirlerinden yalıtık dersler haline getirilmesi,
- Sorgulama kültürü yerine biat kültürü,
- Bugün öğretileni sorgulayan, yarın öğretene sorgularSorgulama öğretmene zaman kaybettirir ve müfredatı yetiştiremez,
- Kanunlar değiştirilemez; ezberle eğitilmiş öğretmenler yaratıcılığı öğretmez,
- Sorgulayıcı ve yaratıcı düşünceyi nasıl öldürüyoruz?

Bu gibi kalıpların bundan sonraki BNS çalışmalarında ele alınması önerilir.

C. (Soru b) için cevap üretimi süreci.

Dört çalışma grubunun her biri üçer soru adayı üretmişler ve böylece oluşan 12 soru içinden yine oylama ile şu dördü, cevap aranması gereken önemli sorular olarak seçilmiştir:

Soru 1. Mevcut, sınav dayalı sistem ile Sorgulama ve Yaratıcılık (SY) nasıl örtüştürülebilir?

Soru 2. SY not ile değerlendirilirse, SY becerileri daha da gelişebilir mi?

Soru 3. Sınav dayalı sistemi amaç haline getiren (şey) "amaçsızlık" mıdır?

Soru 4. Başarı ölçütü sadece sınav mıdır?

Moderatör Katkısı: “SY önündeki engel, mevcut sınava dayalı sistemdir” anlayış kalıbının kırılması için, Soru 2 ve 4 işlevsel görünmüyor.

Mevcut sistemin içinde pek az bulunan SY becerilerinin niçin bulunmadığını sorgulamak yerine, zaten çok az bulunanların da not ile değerlendirilmesinin bir çare olarak görüldüğü anlaşılıyor. Soru 4’te ise sorgulanması istenilen kalıba soru yöneltilmiyor, sadece eleştiriliyor.

Bu 2 soru yerine şunlar sorulabilirdi:

- “*Sınava dayalı sistem*”i doğuran ve besleyen nedenler nelerdir ve nasıl giderilebilir?
- Sorgulama ve yaratıcılığın, eğitim sınıfı, siyaset kurumu ve veliler’den oluşan geniş bir toplum kesimince sadece özlemsel söylemlerde kalarak hayata geçirilme yolunda önemsenmemiş ve önemsenmiyor olmasının nedenleri nelerdir ve nasıl giderilebilir?

D. (Soru c) için cevap üretimi süreci.

“*Amaç haline gelmiş sınava dayalı sistem*” engelini ortadan kaldıracağı önerilen 4 soru’nun cevapları 4 çalışma grubunca belirlenmiştir.

Bu amaçla, herbirinde birer sorumlusu bulunan 4 masa oluşturulmuş ve 4 çalışma grubu 20-25’er dakikalık sürelerle bu masaları dolaşarak katkılarını masa sorumlularına iletmışlerdir.

Masa sorumlularından beklenen ise bu katkıları toplayıp özümlemek ve “*kısa ama yoğun bilgi içeren ipuçları*” haline getirmek şeklinde tanımlanmıştır. Aşağıda, 4 masa sorumlusunun derlediği ipuçları bulunmaktadır.

i. Soru 1 için masa sorumlusunun (Sn. Erdal M.Karaş) özümledikleri:

Mevcut, sınava dayalı sistem ile Sorgulama ve Yaratıcılık (SY) nasıl örtüştürülebilir?

- *Uygulama, performans, deney, proje* gibi çalışmalar sorgulayıcı ve yaratıcı hale dönüştürülmeli.
- Sınav kaygısı, ayıplanma duygusu ortadan kaldırılmalı.
- Öğretmen zaman planı içinde sorgulayıcı ve yaratıcı eğitim yaratmalı
- **Soru sorma ödüllendirilmeli.**
- Sınav ortamı değiştirilmeli.
- Öğretim odaklı değil öğrenme bir eğitim düzeni olmalı
- Veli ve öğretmenler soru sormayı öğrenmeli.
- Soru teknikleri değişmeli.
- Problem çözmeye dayalı eğitim sistemi yerleştirilmeli.
- Öğretmenlere sorgulama ve yaratıcılık için eğitim verilmeli, daha da öncelikle bireyler olarak çalışmalı ve bir an önce öğrenmeliler.

Moderatör Katkısı: Verilmesi beklenen cevabın en belirgin özelliği, “ipucu olma”sı; “nasıl” konusunda bir inovasyon içermesi idi. Yani, öyle ipuçları verilebilmeli ki, o ipuçlarını çeşitli “durumlar”a (*ders işleme, sınav, soru hazırlama vbg*) uygulanabilsin. Bu ihtiyaç açısından değerlendirildiğinde, yukarıdaki 10 ifade içinde sadece “*soru sormanın ödüllendirilmesi*” bir ölçüde ipucu olabilir gibi görünüyor.

Cevaplanması istenilen soruya cevap olabilecek başkaca ipuçları bulunabilirdi. Örneğin:

- Her türlü sınavda (ev ve dönem sınavları dahil) sorulan soruların en azından bir bölümü, sinanan konunun anlaşılıp anlaşılmadığını değerlendirmeye yarayabilecek *soru üretilmesinin istenilmesi* şeklinde olmalı. Bu tür bir sınav, hiçbir yönetmeliğin değişmesine ya da kimseden izin alınmasına ihtiyaç göstermez. Tek öğretmenler tarafından kolayca uygulanabilir. Soru sormanın öneminin anlaşılması ve soru sorma becerisinin kazanılmış olması yeterlidir.
- Ezberlenmesi(!) istenilen ve değişmez olduğu varsayılan bilgilerde (fizik ve matematik kuralları gibi) dahi, “*eğer ....ise ...dir*” yöntemiyle, yaratıcılık özendirilebilir. (Bkz. http://tinaztitiz.com/wp-content/uploads/2012/05/eger_ise.ppt sunumu slide 5....9)

ii. Soru 2 için masa sorumlusunun (Sn. A.Şükran Demiralp) özümledikleri:

“SY not ile değerlendirilirse, SY becerileri daha da gelişebilir mi?” yerine,
“Değerlendirme nasıl olmalı ki SY becerileri gelişebilsin?” şeklinde bir soru’nun daha yol gösterici olabileceği öngörülmüştür.

Buna göre:

SY’nin nasıl geliştirilebileceği sorusu için:

- Birey doğru sorular sormaya teşvik edilirse,
- İpuçları verilip köprüleri kurma bireye bırakılırsa,
- Matematik, felsefe, beden gibi dersler “*Senaryo Temelli Eğitim*” (Bkz. <http://bit.ly/WmkeFV>) yoluyla ilişkilendirilirse,
- Dilin sözlü, yazılı her alanda etkin kullanımı sağlanırsa (*Değer İletişimi*),
- TT dersinde olduğu gibi bireylerin fikir üretmeleri sağlanırsa,
- Bireylerin yaşamda çözmek istedikleri sorunlardan yola çıkılırsa,
- Velilere katlanılabilir güçlük ve risklerin SY’yi geliştirebileceği anlatılabilir ve ayrıca,
- SY’nin notla değerlendirilemez ve kişiye ait olduğu, bir başkasının bu özel duruma not veremeyeceği anlatılırsa

SY gelişebilir.

Moderatör Katkısı: Masa 2’nin cevaplama beklenen soru yerine daha farklı bir soru seçilmesi gerçekten de daha iyi olurdu. Ama bunun, Masa 1 sorusu ile büyük oranda örtüşen bir soru olması yerine, yukarıda örneklenen sorulardan birisi olması daha yol gösterici olurdu.

Gelecek BNS toplantısında, bu iki sorunun, cevaplanması gerekenler çerçevesinde değerlendirmeye alınması önerilir.

Diğer yandan, Masa 2 tarafından verilen cevaplar içinden şu birkaç tanesinin tek öğretmenlerce ya da sorgulamaya dayalı eğitimi özümsemiş birkaç öğretmenin bir araya gelerek oluşturabilecekleri küçük gruplarca uygulanabileceği değerlendirilmiştir.

- Matematik, felsefe, beden gibi derslerin “*Senaryo Temelli Eğitim*” (<http://bit.ly/WmkeFV>) yoluyla ilişkilendirilmeleri
- Dilin sözlü, yazılı her alanda etkin kullanımının sağlanması (*Değer İletişimi*),
- Velilere katlanılabilir güçlük ve risklerin SY’yi geliştirebileceğinin anlatımı.

iii. Soru 3 için masa sorumlusunun (Sn. Aynur Cambaz) özümledikleri:

Sınav dayalı sistemi amaç haline getiren (şey) “amaçsızlık” mıdır? sorusuna Masa 3 tarafından verilen cevaplar şöyle özetlenmiştir:

Evet, amaçsızlıktır. Eğitimin öncelikli amacı, her öğrenciye kendi istek ve yetenekleri doğrultusunda hedefler belirlemektir. Hedefleri belirlemediğimizde, öğrencilere bu bilinci vermediğimizde sınav sistemi öğrenciler için amaca dönüşür. Öğrenciler hedeflerini belirlerse sınav amaç olmaktan çıkar. Sınav sistemi hedefe ulaşmada sadece bir sıralama aracı olacaktır. Sınav sistemini araç haline getirebilmek için belirlediğimiz başlıklar;

1- TANIMLAMA (Eğitim-Sınav sistemi)

2- HEDEF BELİRLEME

3-İSTEK, ÖĞRENME

4-SIRALAMA ARACI

Moderatör Katkısı: Üzerinde çalışılan kalıbı sorgulamaya yönelik en köklü soru budur. Çünkü sadece, “*amaç haline gelmiş sınav sistemi altında dahi*” sorgulama ve yaratıcılığın *nasıl uygulanabileceğini* sormamakta, aynı zamanda *sınav amaçlı sitemin niçin ortaya çıktığını* da sorgulamaktadır.

Masa 3, amaçsızlığı kabul etmekle birlikte esas soruların “*eğitim sisteminin asıl amacının ne olması gerektiği*” olduğunu dikkate almamış, amacın belli olmadığını vurgulayarak *tanımlanması gerektiği* sonucuna (Bkz. 1- TANIMLAMA) varmıştır.

Eğitim sisteminin niçin sınav odaklı olduğu ve nasıl bir amaca sahip olması gerektiği bağlamında şunlar söylenebilir:

1) Sınav odaklılık; Niçin?

- Eğitim sistemimiz ideoloji yönelimlidir. Hangi ideolojiye yönelik olduğu, içinde bulunulan zamana göre değişse de, hemen daima bir siyasi ideolojiyi misyon alagelmıştır.
- Bu nedenle, yeteneklerini ve onların sınırlarını tanıyıp, geliştirmeye çalışmak, birincil önemde bir amaç olamamıştır.
- Bu ise, kendi ayakları üzerinde duramayan, bunun yerine yakınan, suçlayan, kendi başarması gerekenleri başkalarının (aile, devlet, torpil gibi) sağlaması gerektiğine inanan, dolayısıyla bir değer üretemeyen, ama sürekli talep eden bir kişilik tipinin –eğitim aracılığıyla- çoğalmasına yol açmıştır.
- Toplumlar, mal ve hizmet üretimi yoluyla, yani değer üreterek (Bkz. <http://bit.ly/Z2hzwV>) varlıklarını sürdürebilirler. Az sayıda insanın üretebildiği değerleri paylaşmak isteyen kalabalık bir kitlenin varlığı, üretim süreçleri içindeki görece basit işler için yarışan insan sayısını artırmış, onlar arasında kıyasıya bir rekabete yol açmıştır.
- Eğitim sistemi, bu kadar çok insana gereken düzeyde nitelik kazandıramayacağı için, zorunlu olarak bir eleme gerekmiş ve çeşitli eğitim kurumlarına girişteki sınavlar “*bilinçli olarak eleyici*” hale gelmiştir. (TTK eski başkanlarından Prof. Ziya Selçuk, bu gerçeği aynen bu sözcüklerde ve defaetle TV’de ifade etmiştir).

- f) Bu nedenle her düzeydeki eğitim kurumu (ana okulları dahil), ticari sürdürülebilirliklerini sağlayabilmek için sınav başarısız öğrenci yetiştirmeye yönelmiştir.
- g) Sınav odaklılık burada da durmamış, sadece sınavı hedef alan ayrı bir okul türü (dersaneler) ortaya çıkmıştır.
- h) Gelinen noktadan sonra –zorunlu olarak- gidilecek yer, değer üretebilme becerisi düşük, büyük öğrenci kitlelerini, “meslek eğitimi” adı altında, daha düşük katma değerli işlerin eğitiminin yapılabileceği okullara yönlendirmektir. Bir bakıma eleyici sınavların yaptığını bu defa bu yönlendirme yapacaktır.
- i) Halbuki çağımızda artık yüksek katma değer üretebilen meslekler, daha yüksek nitelikli kişilere ihtiyaç göstermektedir. Dolayısıyla, kitlelerin yöneleceği meslek okulları ile, rekabet gücü olabilen kişiler yetiştirecek meslek okullarının sadece isim benzerliği vardır.
- j) Düşük nitelikli insan sayısı yüksek –ve özendirilen hızlı nüfus artışı nedeniyle daha da yüksek- olacağı için, yeni eleme sistemleri ve dolayısıyla yeni eleyici sınavlar ortaya çıkacaktır.
- k) Görüldüğü gibi bu zincirleme tepkinin ilk ateşleyicisi “ideolojik eğitim” tercihidir.

2) Nasıl bir amaç? (tıklayınız)

a) **Nereye ulaşmak için** (vizyon)?

İçinde bulunulabilecek her çevre -fiziki, doğal, toplumsal vd- içinde:

- Bu çevrelere kendi uyumunu sağlayıp korumak ve
- O çevrelerin gelişimine katkıda bulunmak için.

b) **Hangi temel niyeti gözeterek** (misyon)?

Kişinin, imkânlarını, kısıtlarını ve bu çerçevedeki ihtiyaçlarını kendinin belirleyip giderebilmesine yardımcı olarak.

c) **Hangi değeri koruyarak?**

Tüm doğruları sorgulayabilecek bir zihinsel duruluk ve esneklik kazanarak.

iv. Soru 4 için masa sorumlusunun (Sn. H.Melek Arıcı) özümledikleri:

“Başarı ölçütü sadece sınav mıdır?” sorusu için verilen cevaplar şöyledir:

- Başarı bireyin hayatta kurduğu hedeflere ulaşmasıdır.
- Başarı ölçütü farklı şekillerde değerlendirilebilir. Kişinin beklentisine göre, mevcut sistemde hedeflenen okullara girebilmek için sınavlarda başarı önemliken, kendini gerçekleştirebilmek, iyi insan olmak gerçek hayat başarısı olacaktır.
- Sınav, bir ölçme, dereceleme, eleme, sıralama yöntemi olarak, bir araç olarak algılanabildiği gibi, sınav sonucu kazanılan bir üniversite ile birlikte edinilen meslek bütün hayatınızı etkileyen bir unsur olduğunda artık amaç haline gelmektedir.
- Başarı için doğru hedefler kurmak, araştırmak, sorgulamak, ilgi ve yeteneklerin farkında olmak gerekir. Bu farkındalık sağlandığında akademik sınav dışında başarı sağlayacak eğitim-sertifika programları, yetenekle alan okullar, meslek okulları vb. imkanlar daha sağlıklı değerlendirilecektir.
- Bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme değerlendirme sistemi kurulduğunda sınav eleyen değil, hedeflenen başarı için doğru, isabetli yerleştirme yapan bir araç olarak algılanacaktır.
- Sınavı tek başına başarı ölçütü yapan anlayışın değişmesi gerekmektedir.
- Toplumunu oluşturan bireyler olarak başarı için gerekli yol yöntemin paylaşılması, bilgi aktarımı önemli bir misyondur.

Moderatör Katkısı: “Başarı ölçütü sadece sınav mıdır?” sorusu, “amaç haline gelmiş bir sınav sistemi, sorgulamanın ve yaratıcılığın önünde en önemli engeldir” kalıbı için mükemmel bir eleştiridir, ama o kalıbı sorgulamaya uygun değildir.

Kalıpların sorgulanmasında sıkça rastlanan bu durum (yani kalıbın geçersizliğini kanıtlayıcı soru üretmek yerine kalıbın bir parçasını ele alıp onu eleştirmek) sık rastlanan bir durumdur (bkz. <http://www.ezberkaliplarinisorgula.com/kaliplar/>).

Burada söz konusu olan, “sınav sisteminin amaç haline gelmiş olması” değil, “bu amacın sorgulama ve yaratıcılığı engellediği”dir. Kanıtlanması gereken de, “bu durumda dahi SY’ın engellenmediği, olsa olsa SY için bir ölçüde güçlük yarattığı”dır. Masa 1 sorusu tam da bunu sormaktadır: Sınava dayalı sistem içinde dahi SY nasıl uygulanabilir?

Amacın sınav mı yoksa başka bir şey mi olması gerektiği ise Masa 3 sorusunca kavranmaktadır.

Masa’nın verdiği cevabın tamamı, “sınav niçin başarı ölçütü olmamalıdır?” gibi bir soruya aittir.

E. Sonuç ve gelecek BNS için düşünceler..

Gerek 12 Aralık 2012, gerekse bu toplantıdaki gözlemlere göre bir sonraki toplantıda dikkate alınması gerekenler şunlardır:

- (a) **Değer İletişimi:** Ayrı bir konu olarak ele alınmalı, toplantı öncesinde çeşitli yollarla üzerinde durulmalıdır.

Masa çalışmalarında, beyin fırtınalarında, toplantı sırasındaki görüşmelerde ve nihayet Masa Sorumlularının raporlarında ya çok kısa (birçok önemli noktayı cevapsız bırakan), ya çok uzun (konu ile uzaktan ilgili ayrıntılar arasında kaybolan özler) ya da soruları dikkate almayan yanıtlar, değer iletişimi'nin bir ön-koşul olarak ele alınması gerektiğini gösteriyor.

- (b) **Katılımcı bileşimi:** Her iki toplantıda da nitelik düzeyi yüksek bir katılımcı vardı. Gelecek toplantılarda bileşim açısından şunlar dikkate alınırsa mükemmel bir bileşime ulaşılabilir:

- i. Öğrenci sayısının artırılması,
- ii. Veli sayısının artırılması,
- iii. MEB yönetiminin ilçe, il ve merkez örgütünden katılımcı bulundurulması.
- iv. Katılımcı sayısı 45-50'ye kadar çıkarılabilir.

- (c) **Her katılımcının eylem taahhüdü:** Toplantıya katılanlar kim olurlarsa olsunlar, muhakkak ki sorgulama ve yaratıcılıkla bir yerinden ilişkileri vardır.

Moderatör, çalışma programında düzenleme yaparak, her katılımcının toplantı sonunda edindiği izlenimler, vardığı sonuçlar çerçevesinde neleri yapacağını ve bunları ne ile taahhüt edeceğini yazılı olarak ortaya koyacağı ve bir cümle ile dahi olsa katılımcılara ileticeği bir program dilimi eklemelidir.

Taahhüt tekniği konusunda bilgilendirme, program süresinden çalmamak için toplantı öncesinde yapılabilir. (Bkz. <http://bit.ly/Xp61SW>)

- (d) **Masa çalışmalarında görev bölümü:** Seçilen tek masa sorumlusunun hem görüşmeleri yürütmesi, hem de ileri sürülen görüşler içinden amaca yönelik olanları seçip not alması güç olmaktadır. Bu nedenle, turlayan gruplar kendi içlerinde bir (editör) kişiyi görevlendirmeli ve grup masayı terkederken, grubun görüşlerini kısa bir not halinde Masa sorumlusu'na bırakmalıdır.

- (e) **Üzerinde çalışılacak kalıp seçimi:** Kullanılan toplam sürenin (bu defa 7 brüt saat idi) daha verimli kullanılabilmesi, bilgilendirme sunumuna, soru ve cevaplara, masa çalışmalarına daha çok zaman ayırabilmek için, üzerinde çalışılacak kalıp konusundaki beyin fırtınası ile değil, halen mevcut bulunan 276 fikir içinden önceden seçilmiş 5-6 tanesinin katılımcılarca üzerinde uzlaşılacak birisi yoluyla yapılabilir. Bu uzlaşma sırasında 276 içine girmemiş yeni ve herkesin uzlaştığı bir kalıp da ele alınabilir.

Seçilen 5-6 kalıp daha önceden katılımcılara yollandığı takdirde, düşünsel bir hazırlık yapılması imkanı da doğacaktır. (Sn. Erdal M. Karaş, 08.12 toplantısı **sonrası** bu yolda bir öneri üretmişti).

- (f) **Masa sorumlularının raporları:** Gerek belirli bir sürede hazırlanması, gerekse rapor ayrıntı düzeyi yönlerinden, raporların nasıl ve ne sürede hazırlanmaları gerektiği bir dokümanla tanımlanmalıdır.